

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№1

2026
yanvar

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 736 sahifa.
2026-yil, yanvar

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА УЗБЕКИСТАНА.....	26
Каракулов Фарход Зайпудинович	
TRANSPORT TIZIMIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	33
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALARNING SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI BAHOLASH	38
Achilov Ilmurad Nematovich	
TURIZM OBYEKTLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	45
Toshtemirov Xojiakbar Qahramon o'g'li	
КАЧЕСТВО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ	51
Алиева Сусанна Сейрановна	
ВЛИЯНИЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ И РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ НА РАЗВИТИЕ ОВЦЕВОДСТВА И КАРАКУЛЕВОДСТВА В ГЛОБАЛЬНОМ МАСШТАБЕ	58
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
BARQAROR INVESTITSİYALAR: IQTISODIYOTDAGI ROLI VA DOLZARBLIGI	65
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
KRAUDFANDING – BARQAROR RIVOJLANISHNI AMALGA OSHIRISH UCHUN INNOVATSION MOLIYAVIY VOSITA SIFATIDA.....	71
Ashurova Oltin Yuldashevna	
FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA MOLIYAVIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	78
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI UCHUN BARQAROR BREND QIYMATINI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	84
Bekmurod Davlatmurotovich Ollaberganov, Zilola Baxramovna Abdikarimova	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	89
Atajanov Kamal Atavayevich	
AVTOTRANSFORMATORLARNING TASHQI MAGNIT MAYDONINING MATEMATIK MODELI	96
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Baxriddinov Begzod Alibek o'g'li	
O'ZBEKISTON VA JAHON AMALIYOTIDA BUDJET MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISHIGA RETROSPEKTIV TAHLIL	101
Berdiyev Toshkenboy Panjiyevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: RISKGA ASOSLANGAN YONDASHUV VA AMALIY MEKANIZMLAR	108
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT BAZASINI MUSTAHKAMLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	113
Shayxiev Boburbek Ulug'bekovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL MODELI.....	120
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	

GEODEZIYA VA GIS TEXNOLOGIYALARINING INTEGRATSIYASI.....	125
Ziynura sabirova	
RESPUBLIKADA UY-JOY QURILISHI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGINING O'RNI	129
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА АО «УЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙУЛЛАРИ» В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ РЕФОРМ.....	133
Кадилова Шарофат Амоновна	
KASBLARNI MODERNIZATSIYA QILISH VA MEHNAT BOZORINING YANGI MODELINI BARPO ETISH	139
Ruziyev Oybek Abdumuminovich, Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL BIZNESINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	143
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
QISHLOQ JOYLARIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	148
Amaniyazova Rayhan Bayniyazovna	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ СОЛНЕЧНЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА	153
Кудратов Афзалхужа Рустамович, Далмурадова Наргиза Нуриллаевна, Шогучкаров Санжар Кодирович	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	161
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	
INNOVATSION BANK EKOTIZIMLARINING TIJORAT BANKLARI RIVOJLANISHIDAGI ROLI	165
Aliyev Hasan Rayimjonovich	
ANALYSIS OF FACTORS OF INTENSIVE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN	171
Sharipov Kamil	
SUN'IY INTELLEKT – TO'RTINCHI SANOAT INQILOBINING ASOSI.....	176
Kalonov Muxiddin Baxriddinovich	
KORXONALARDA MOLIVAVIY BOSHQARUVNING TASHKILY VA IQTISODIY MASALALARI	187
Jumayev Samariddin Ziyodullaevich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATINI OSHIRISH YO'LLARI	193
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TALABALARDA O'Z-O'ZINI TARTIBGA SOLISH KO'NIKMALARINING RIVOJLANISHIDA INTERAKTIV TA'LIM PLATFORMALARINING O'RNI	198
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Gulnora Abdullo qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING XORIJIY TAJRIBASI	203
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
XORAZM VILOYATIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINING O'ZGARISHI VA BU JARAYONGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	208
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
IQTISODIY-MATEMATIK VA SSENARIYLI YONDASHUVLARDAN FOYDALANIB SANOAT RIVOJLANISHINI BAHOLASH VA PROGNOZLASH	213
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich, Qayumova Nurafshona Ulug'bek qizi	
EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARINING DOLZARBLIGI.....	217
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AND INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS	222
Yovkochev Sherzod	
ICHKI AUDIT FUNKSIYALARINING ICHKI NAZORATNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	228
Tursunov Shohruxmirzo Baxtiyor o'g'li	
MOSH DONINI YANCHIB Olishda qo'llaniladigan qurilmani loyihalash	232
Qurbanov Abdimalik Jo'rayevich	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SAMARADORLIKNI BAHOLASH: INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR, RAQAMLI YECHIMLAR VA AMALIY KUTILMALAR	239
Sarvar Saidov Xayrulloevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI DOIRASIDA UNING INFRATUZILMASINI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	244
Tashov Mizrob Maxmudovich	
DAVLAT BOSHQARUV ORGANLARIDA INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	251
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
ФИНАНСЫ И ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	257
Айматова Фарида Хуразовна	
ZAMONAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI	263
Salayeva Dilafro'z Aybekovna	
ДИАГНОСТИКА СИНХРОННОГО ДВИГАТЕЛЯ НА ОСНОВЕ ИЗМЕРЕНИЯ ВНЕШНЕГО МАГНИТНОГО ПОЛЯ	267
Пирматов Нурали Бердярович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Мамуров Алмас Жумабой угли	
XORIJIIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA XUSUSIYATLARI	275
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В СДЕЛКАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ	279
Ли Илларион Георгиевич	
KO'P YADROLI CPU VA GPU ARXITEKTURALARIDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI SONLI YECHISH UCHUN PARALLEL ALGORITMLARNI ISHLAB CHIQISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	284
Ismailov Shixnazar Rashid o'g'li, Ubaydullayev Farrux Fathulla o'g'li, Odilov Asliddin Isoq o'g'li	
СИСТЕМАТИЧЕСКОЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ — ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ	291
Муталов Абдуазим	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNING HUDUDIIY TARKIBI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	295
Ermamatov Shonazar Jumakulovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA SIYOSATI: INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI ISLOHOTLAR	302
Sobirov Yo'ldoshboy Ro'zimboevich	
QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHIIYATI VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	310
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
TEMIR YO'L STANSIYALARIDA STRELKALI O'TKAZGICH QURILMALARI BO'YICHA YO'L QO'YILGAN NOSOZLIKLAR VA ULARNING TAHLILI	315
Yunusova Gulshanoy Umarali qizi	

SANOAT KORXONALARIDA ASOSIY FOND LARDAN VA ISHLAB CHI QARISH QU VVATIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	320
Ulashev Xubbim Askarovich	
TURLI YO'L SHAROITLARIDA TO'QNASHUV PAYTIDA TORMOZLASH VA BOSHQARUV PARAMETRLARI	324
Uralbayev Anvar Ubaydullayevich	
YANGI YARATILGAN MAHALLIY DURAGAY PILLALARNI YAKKA CHUVISH NATIJALARINING TAHLILI.....	328
Sobirov Qo'ziboy Erkinovich	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI ZAMONAVIY YO'LLARI.....	332
Boboqulov S.B.	
TARJIMON DASTURLARIDA MULTITILLARNI TASNIFLASH: MAVJUD YONDOSHUVLAR VA MUAMMOLAR	338
Maxmudjanova Sayyora Yashin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ICHKI AXBOROT TIZIMLARINING MODERNIZATSIYASI ORQALI ISHLAB CHI QARISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH	343
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
NEFT VA GAZ TERMINOLOGIYASINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI.....	349
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Quryozova Gulshan Akmal qizi	
УСИЛЕНИЕ РОЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В ДОСТИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	355
Гимранова О. Б.	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA OPERATSIYALARINING AHAMIYATI.....	361
Yuldashev Fozil Turapovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI HISOBLASH VA UNDIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	373
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВА ПУБЛИЧНОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ДИНАМИКУ ЭКОНОМИКИ	377
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
DIVIDEND SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA FOYDA SIFATI VA FOYDANI BOSHQARISHNING TA'SIRI.....	383
Eshev Furqat A'zamovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМ ГОРОДОМ НА БАЗЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ С ОРИЕНТАЦИЕЙ НА ЧЕЛОВЕКА	388
Рахимова Мадина Шухрат кизи	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB SIYOSATINING USLUBIY JIHATLARI	393
Toshpo'latov A. A.	
MOLIYAVIY HISOBOT ISHONCHLILIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	398
Zufarova Zilola Rahim qizi	
RAQAMLI PUL TIZIMINING KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI.....	403
Putatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA SOLIQ HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
АКТИВИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ В УСЛОВИЯХ ПРИАРАЛЯ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....	411
Жоллыбеков Хурмет Бахыт улы	

KORPORATIV MUNOSABATLAR ISHTIROKCHILARINING HUQUQLARINI HIMOYA ETISH VA TA'MINLASHNING HUQUQIY-IQTISODIY SHAKLLARI	416
Rustamova Dilbar Rustamovna	
IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY Tajribalari	423
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
METALLURGIK TEXNOGEN CHIQINDILARDAN KAMYOB METALLARNI AJRATIB OLISH TEKNOLOGIYASI	427
Qayumov Oybek Azamat o'g'li, Ro'ziyev Ulug'bek Mamarasulovich, Abdullayev Farruh Odiljon o'g'li	
TRANSCHEGARAVIY ELEKTRON SAVDONI TAKOMILLASHTIRISHDA XO'JALIK ALOQALARI LOGISTIKASI	434
Yakubov Maksadxan Sultaniyazovich, Jumaboev Behzod	
YASHIL IQTISODIYOTGA INVESTISIYALARNI JALB QILISH	443
Raimjanova Madina Asrarovna	
O'ZBEKISTONDA ZARGARLIK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	448
Azizova Roxila Baxodir qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATIDA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	452
Isakova Naima Ikromjonovna	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR IQTISODIYOTIDA AJ "HUDUDIY ELEKTR TARMOQLARI" MOLIYAVIY BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH YO'LLARI	459
Bo'ranboyeva Shoira Rustamovna	
"QISHLOQ HUDUDLARIDA XOTIN-QIZLARNING BARQAROR TURMUSH TARZINI TA'MINLASHDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI"	466
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi, Niyozova Ruxsora	
SMART TOURISM KAK INSTRUMENT USTOYCHIBOYO RAZVITIYA TURISTSKIX REGIONOV: MEJDUHARODNYY OPIYT I REGIONALNAYA ADAPTACIYA	471
Usmanova Aziza Bahodirovna	
XUFIYONA IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RIVOJLANTIRISHNING TUTGAN O'RNI	477
Atamurodov To'liqn To'ymurodovich, Mamatkulov Salimjon Rahmonkulovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
IQTISODIYOTDA TURIZM O'RNINI STATISTIK TAHLILINING XALQARO STANDARTLARI VA TAJRIBALARI	482
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA BANK KREDITLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	489
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDAN MOLIYAVIY RESURLARNI JALB ETISHDA SUVEREN KREDIT REYTINGLARINING O'RNI	494
Mamadaliyev Poziljon Mansurjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLAR RIVOJLANISH HOLATI TAHLILI	500
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
MILLIY SANOAT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALINING O'RNI	506
Yunusov Foziljon G'ulomqodirovich	
XONDIZA KONI POLIMETALL RUDALARINI FLOTATSIYALASHDA REAGENT REJIMINI TAKOMILLASHTIRISH	511
Shodiyev Abbas Ne'mat o'g'li, Egamberdiyev Baxtiyor Barat o'g'li	
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARI BO'YICHA MUDDATI O'TGAN DEBITOR QARZDORLIKNI ANIQLASHDA RAQAMLI SOLIQ NAZORATI MONITORINGINING QO'LLANILISHI VA SAMARADORLIGI	517
Tashmuxeimedov Dilmurod Mirabzalovich	

SOLIQ SALOHİYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING TA'SIRI	522
Jurayev Xusan Atamuratovich	
IMPROVING MECHANISMS FOR ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS	528
Sobirov A. Abdurasul	
MINTAQADA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI	533
Masharipov Sardorbek Farxadovich	
TECHNOLOGY-DRIVEN VISITOR MANAGEMENT SYSTEMS FOR ENHANCING MUSEUM EXPERIENCE AND PERFORMANCE	539
Ibroximova Aziza Abbasovna	
XALQARO MOLİYAVIY INSTITUTLARNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	545
Kurbonbekova Moxichexra Turobjonovna	
NAVOIY KON-METALLURGIYA KOMBINATIDA "AQLLI KON" KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISH TAJRIBASI	551
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
INVESTITSIYA JARAYONLARINING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHGA STRATEGIK TA'SIRI	556
Ibrohimov Behzodbek Baxromjon o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SAVDO KORXONALARI FAOLIYATINING TASHKILY VA IQTISODIY XUSUSIYATLARI	562
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ СТРЕЛКОВОГО СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	568
Юсупов И.	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	573
Тарават Абдул-Салам	
MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISH ZARURATI	581
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
MUQOBIL ENERGIYA VOSITALARINI JORIY ETISH HOLATINING STATISTIK TAHLILI	586
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI	592
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna	
MEHMONXONA SANOATIDA ESG TUSHUNCHASI VA UNING AHAMIYATI	596
Xusenova Mexrangiz	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIK ASOSIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH	600
Amirova Dilshoda, Usmonova Shahrinoz Ilhom qizi	
MINTAQQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANISHIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINING ROLINI EMPIRIK JIHATDAN TAHLILI	605
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich	
NITROGEN FIXATION CHARACTERISTICS OF AZOLLA CAROLINIANA UNDER THE INFLUENCE OF HEAVY METAL (CR ⁶⁺)	610
Sh. Azimov, E. Egamberdiev, S. Turabdajanov	
EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI VA NORMATIV-HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING TA'SIRI	616
Mirzayeva Nilufar Sabirjanovna	

«O'ZBEKNEFTGAZ» AKSIYADORLIK JAMIYATIDA «ESG» STANDARTLARINI JORIY ETISH	622
Ibragimova Saodat Abdumo'minovna, Xusainov Ravshan Raximovich	
O'ZBEKISTON SANOATINING HOZIRGI HOLATI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLARI DINAMIK TAHLILI	627
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASH: KLASSIK VA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	634
Ugay Darya Sergeevna, Raxmonov Doniyor Ixtiyor o'gli, Mamanov Alisher Umbarovich	
MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING DINAMIK TAHLILI	642
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI	647
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li	
KICHIK BIZNES SEKTOR FAOLIYATI IQTISODIY BARQAROR RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA	652
Batirova Raxima Abduljabbarovna, Sirojiddinov Ikromiddin Qutbiddinovich	
MINTAQALAR MIQYOSIDA FARMATSEVTIKA SANOATINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR MAQSADLARI HAMDA ULARNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI	656
O'taganova Umida Egamberdi qizi	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	663
Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
MAHALLIY JUN TOLALARINING GEOMETRIK VA FIZIK-MEXANIK XOSSALARINI NOTO'QIMA MATOLAR ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI NUQTAI NAZARIDAN TADQIQ ETISH	667
Ermatov Shavkat Qulmatovich, Omonturdiyev Ortiq Eshboyevich	
TADQIQOT DIZAYNINI ISHLAB CHIQISH JARAYONIDA GIPOTEZALARNI SHAKLLANTIRISH, O'ZGARUVCHILAR TIZIMINI TANLASH VA EKONOMETRIK IDENTIFIKATSIYA STRATEGIYASINI ASOSLASH	671
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li, Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TURIZM XIZMATLARI BOZORI HOLATI VA UNING MUAMMOLARINI TAHLIL QILISH USULLARI	678
Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich	
O'ZBEKISTONDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARI AKSIYALARI NARXINI O'ZGARISHI TAHLILI	682
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
QASHQADARYO VILOYATIDA IJTIMOY-IQTISODIY TIZIMLARNI SAMARALI BOSHQARISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	688
Alimov Fazliddin Xalimovich	
TEMIR YO'L TRANSPORTI QUYMA DETALLARINING KIMYOVIY TARKIBI VA MEXANIK XOSSALARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI TADQIQ ETISH	693
Tursunov Nodirjon Qayumjonovich, Saidraximov Azizjon Azim o'g'li, Nuriddinov Otabek Shuhrat o'g'li	
KAM QAVATLI TURAR-JOY BINOLARINI QURISHDA AN'ANAVIY QURILISH ASHYOLARIDAN FOYDALANISHNING IJOBIY TOMONLARI	702
Toshniyozov Otabek Hakimovich	
МИГРАЦИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	706
Аскарова М.Т.	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИНАНСОВОГО УЧЕТА В ЧАСТНОМ МЕДИЦИНСКОМ УЧРЕЖДЕНИИ	711
Алимджанова Юлдуз Азизовна	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASHNING BELGILOVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARI VA ULARNING NAZARIY AHAMIYATI	718
Mavrulov Ravshan Nematjonovich	

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	724
Saidova Kamolat Farhodovna	
XIZMATLAR EKSPORTI HAJMINING OSHISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	730
Alixonov Mirzoulug'bek Pahlavonjon o'g'li	

XIZMATLAR EKSPORTI HAJMINING OSHISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI

Alixonov Mirzoulug'bek Pahlavonjon o'g'li

Andijon davlat texnika instituti tadqiqotchisi

E-mail: ulucceo2025@gmail.com

ORCID: 0009-0008-1306-1060

Annotatsiya. Ushbu maqolada xizmatlar sohasini rivojlantirish yo'nalishlari, uni baholashda qo'llaniladigan makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning iqtisodiy mohiyati yoritilgan. Shuningdek, xizmatlar eksporti hajmining oshishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar aniqlanib, ularning o'zaro bog'liqligi va ta'sir darajasi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: xizmatlar eksporti, ish haqi, mehnat unumdorligi, aholi daromadlari, YAIM, aholi turmush darajasi, xizmatlar importi, inflyatsiya, mehnat samaradorligi, sanoat, qishloq xo'jaligi, inson kapitali, infratuzilma.

Abstract. This article examines the main directions for developing the service sector and the economic essence of macroeconomic indicators used for its assessment. In addition, the key factors influencing the growth of service exports are identified and analyzed, along with their interrelationships and impact levels.

Keywords: export of services, wages, labor productivity, household income, GDP, standard of living, import of services, inflation, labor efficiency, industry, agriculture, human capital, infrastructure.

Аннотация. В статье рассматриваются направления развития сферы услуг, а также экономическая сущность макроэкономических показателей, используемых для ее оценки. Кроме того, выявлены и проанализированы основные факторы, оказывающие влияние на рост объемов экспорта услуг, а также их взаимосвязь и степень воздействия.

Ключевые слова: экспорт услуг, заработная плата, производительность труда, доходы населения, ВВП, уровень жизни населения, импорт услуг, инфляция, эффективность труда, промышленность, сельское хозяйство, человеческий капитал, инфраструктура.

KIRISH

Jahonda mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishini baholovchi ko'rsatkichlar ko'p. Masalan, YAIM hajmi, aholi daromadlari, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YAIM hajmi, aholining uzoq umr ko'rish davomiyligi, ishsizlik darajasi va boshqalar. Ammo ushbu makroiqtisodiy ko'rsatkichlardan tashqari aholining farovon yashashini va sifatli turmush kechirishini belgilovchi ko'rsatkichlar ham mavjud. Bularga xizmatlar hajmi, xizmatlar eksporti hajmi, xizmatlar eksportining tovar va xizmatlar eksporti tarkibidagi ulushi, tovar va xizmatlar eksporti hajmining YAIMdagi ulushi kabi ko'rsatkichlar kiradi.

Mazkur ko'rsatkichlar orqali xizmatlar sohasining rivojlanish darajasini hamda xizmatlar eksporti hajmining o'zgarishini aniqlash va baholash mumkin. Yuqorida qayd etilgan ko'rsatkichlar asosida dunyo mamlakatlari va O'zbekistonning xizmatlar eksporti holati tahlil qilindi. Tahlil natijalari O'zbekistonda xizmatlar eksporti hajmi rivojlangan mamlakatlar bilan taqqoslaganda, xususan Germaniyadan 81,5 martaga, Fransiyadan esa 43,4 martaga kam ekanligini ko'rsatmoqda.

Shuningdek, xizmatlar eksportining tovar va xizmatlar eksporti tarkibidagi ulushi O'zbekistonda 10,3 foizni tashkil etgan bo'lsa, rivojlangan mamlakatlarda ushbu ko'rsatkich ancha yuqori. Jumladan, Germaniyada 23,5 foizni, Fransiyada esa 35,3 foizni tashkil etadi. Ushbu ma'lumotlar O'zbekistonda xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish, uning mamlakat taraqqiyotidagi ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirish hamda sohaga xorijiy investitsiyalarni jalb etish zarurligini ko'rsatadi.

Shu bois, xizmatlar eksportining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarning o'zaro ta'sirini tahlil qilish, ularning bog'liqligini aniqlashda ekonometrik usullardan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Jahonda va O'zbekistonda xizmatlar sohasi jarayonlarini ekonometrik modelashtirish borasida iqtisodchi olimlar tomonidan jiddiy va e'tiborga molik tadqiqotlar amalga oshirilgan. Masalan, Sahoo P., Dash R.K. [1] inson kapitali, infratuzilma hamda ilmiy ishlanmalarining xizmatlar eksportiga ta'sirini tadqiq etgan bo'lsa, Nath H., L. Liu [2] ulardan farqli ravishda moliya, sug'urta va shu kabi zamonaviy xizmat turlarining rivojlanishiga axborot texnologiyalarining ta'siri katta ekanligini tahlil qilgan. Kotnik va E. Hagsten [3] internet aloqalarining sifati va tezligi xizmatlar eksportining oshishiga katta ta'sir etishini ekonometrik modellar asosida hisob-kitob qilib bergan.

Mahalliy olimlarimizdan G. Sultonova [4] savdo xizmatlarining xizmatlar eksporti rivojlanishiga ta'sirini ekonometrik usullar orqali tahlil qilgan. Ushbu olimlarning mazkur yo'nalishda erishgan ilmiy yutuqlari tahsinga loyiq. Biroq mavjud tadqiqot ishlarida ko'proq xizmatlar eksportining rivojlanishida asosan xizmatlar sohasi turlari bo'yicha prognozlash uslubiyatini ishlab chiqishga e'tibor qaratilgan. Yuqorida ta'kidlab o'tilgan tadqiqotlar xizmatlar eksporti hajmini oshirish hamda ushbu sohani jadal rivojlantirish uchun jalb etilgan iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish muammolarini hal etishda muhim rol o'ynaydi.

Shu bilan birga, ushbu ishlarda xizmatlar eksporti bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik, shuningdek, ushbu soha tarmoqlari eksportini rivojlantirish va xizmat turlarini ko'paytirish muammolariga yetarlicha e'tibor qaratilmagan. Vaholanki, xizmatlar sohasini rivojlantirish, uning sifatini yaxshilash hamda yangi ish o'rinlarini yaratish shunchaki tadbir emas, balki xizmatlar eksportini rivojlantirish va bu orqali yuqori daromadli yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirishga qaratilgan strategik maqsad hisoblanadi. Shu bois, xizmatlar eksportini rivojlantirish, unga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda ularning ta'sirini o'rganish muammosini hal etishda modelashtirish usulidan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Xizmatlar eksporti hajmining oshishiga ta'sir etuvchi omillarni tahlil etishda, ularning ilmiy-amaliy ahamiyatini yoritishda analiz va sintez, induksiya va deduksiya, ekonometrik tahlil, shuningdek, taqqoslash kabi ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon mamlakatlari va O'zbekistonda tovar va xizmatlar eksporti hajmi hamda xizmatlar eksportining iqtisodiyotdagi o'rnini tavsiflaydi. Ko'rsatkichlarga ko'ra, O'zbekistonda xizmatlar eksporti hajmi 2,5 mlrd AQSh dollarini tashkil etib, uning umumiy tovar va xizmatlar eksportidagi ulushi 10,3 foizga teng. Bu ko'rsatkich rivojlangan mamlakatlar bilan solishtirilganda ancha past bo'lib, masalan, Germaniyada xizmatlar eksportining ulushi 23,5 foizni, Fransiyada esa 35,3 foizni tashkil etadi. AQShda xizmatlar eksporti hajmi yuqori bo'lib, 649,1 mlrd AQSh dollariga yetgan va uning umumiy eksportdagi ulushi 21,2 foizni tashkil qilgan. Xitoyda xizmatlar eksportining ulushi 9,3 foiz bo'lsa-da, mutlaq hajm jihatidan sezilarli miqdorga ega. Shuningdek, Turkiya va Qozog'istonda xizmatlar eksportining ulushi nisbatan yuqori bo'lib, bu mamlakatlarda xizmatlar sohasining tashqi savdodagi ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi. Umuman olganda, taqqoslash natijalari O'zbekistonda xizmatlar eksportini rivojlantirish va uning YAImdagi hamda umumiy eksport tarkibidagi ulushini oshirish zarurligini yaqqol namoyon etadi.

1-jadval. 2024-yilda dunyo mamlakatlari va O'zbekistonda xizmatlar eksportining holati¹²

Jahon mamlakatlari	Tovar va xizmatlar eksporti hajmi, mlrd AQSh doll.*	Xizmatlar eksporti hajmi, mlrd AQSh doll.	Xizmatlar eksportining tovar va xizmatlar eksporti tarkibidagi ulushi, foizda	Tovar va xizmatlar eksportining YAImdagi ulushi, foizda**
O'zbekiston	24,1	2,5	10,3	24,4
Xitoy	3513,2	328,2	9,3	19,2
AQSh	3052,4	649,1	21,2	11,5
Rossiya F.	466,6	40,4	8,7	-
Yaponiya	917,1	717,1	-	21,5
Germaniya	1964,3	452,5	23,5	43,4
Fransiya	1046,2	369,9	35,3	34,3
Qozog'iston	90,4	5,15	-	34,5
Tojikiston	10,2	-	-	17,2
Turkiya	356,9	106,5	29,8	32,2

1 https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/exports_dollars/

2 <https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/exports/>

Xizmatlar sohasi eksportining rivojlanish holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar sifatida sohaga sarflangan investitsiyalarning yalpi investitsiyalardagi ulushi ham hisobga olinadi. Sohaga kiritilgan investitsiyalar xizmatlar eksportini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli investitsiyalarning xizmatlar eksportiga ta'sirini tahlil qilish maqsadga muvofiqdir. Tadqiqotlar xizmatlar sohasiga kiritilgan investitsiyalar hajmi uzluksiz o'sish tendensiyasiga ega ekanligini aniqladi.

2024-yilda mamlakatimizda asosiy kapitalga kiritilgan jami investitsiyalar hajmi 352100,0 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lib [5], shundan xizmatlar sohasiga kiritilgan investitsiyalar hajmi 123939,2 mlrd so'mni yoki 35,8 foizni tashkil etgan (2-jadval) [6].

2-jadval. 2020–2024-yillarda O'zbekiston iqtisodiyoti sektorlar bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar tarkibi³⁴, %

Iqtisodiyot sektorlar	Yillar					2024-yilning 2020-yilga nisbatan o'zgarishi (+, -), punkt
	2020*	2021	2022**	2023	2024	
Birinchi sektor	7,0	7,4	5,9	5,7	4,7	- 2,3
Ikkinchi sektor	58,7	58,7	59,9	59,1	59,5	+ 0,8
Uchinchi sektor	34,3	33,9	34,2	35,2	35,8	+1,5
Jami iqtisodiyotda	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-

2-jadval ma'lumotlari uchinchi sektorda asosiy kapitalga investitsiyalarning 35,8 foizi taqsimlanganligini ko'rsatmoqda. Shuningdek, tahlillar uchinchi sektorga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning muntazam ravishda oshib borganligini aniqladi. Masalan, 2020-yilda uchinchi sektorga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 34,3 foizi ajratilgan bo'lsa, 2024-yilga kelib 35,8 foizi sarflangan. Biroq ushbu ko'rsatkich boshqa mamlakatlarda ancha yuqori. Masalan, Rossiyada 59,4 foiz [9], Qozog'istonda esa 46,5 foizni [10] tashkil etgan.

Bundan kelib chiqib, mamlakatimizda xizmatlar sohasining investitsion salohiyatini yuksaltirish, sohaga jalb etilayotgan investitsiyalar hajmini ko'paytirish borasida muhim chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur, deb hisoblaymiz. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, sohaga kiritilgan investitsiyalar hajmi oshib borayotganligiga qaramasdan, xizmatlar eksporti hajmi sezilarli darajada oshgani yo'q. Masalan, 2022-yilda xizmatlar eksporti hajmining YAIMdagi ulushi qariyb 5,0 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda ushbu ko'rsatkich (5,1 foiz) darajasida qolgan [11]. Bizningcha, buning asosiy sababi sohaga sarflanayotgan investitsiyalardan samarali foydalanilmaganligidir (3-jadval).

3-jadvalda O'zbekistonda 2024-yilda xizmat ko'rsatish sohasi tarmoqlari bo'yicha investitsiyalarning samaradorlik ko'rsatkichlari keltirilgan. Jadval ma'lumotlari birorta tarmoqda investitsiyalardan samarali foydalanilmaganligini ko'rsatmoqda. Masalan, sog'liqni saqlash sohasida 1 so'mlik investitsiya 0,06 so'm foyda keltirgan. Boshqa tarmoqlar ham sog'liqni saqlash tarmog'i singari 1 so'mlik investitsiya hisobiga 1 so'm foydaga erishmagan. Demak, jadval ma'lumotlaridan shunday xulosaga kelish mumkinki, sohaga kiritilgan investitsiyalardan foydalanish darajasi ancha past. Shu sababli xizmatlar eksportining YAIMdagi ulushi juda ham kam(3-jadval).

3-jadval. 2024-yilda O'zbekistonda xizmatlar sohasiga jalb etilgan investitsiyalarning samaradorlik ko'rsatkichlari (mlrd so'm) [12]

№	Xizmat ko'rsatish sohasi tarmoqlari	Investitsiya hajmi, mlrd so'm	Foyda miqdori, mlrd so'm	1 so'm investitsiyaga to'g'ri keladigan foyda, so'mda
1	Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	12146,0	6980,6	0,57
2	Moliyaviy xizmatlar	5701,2	x	x
3	Transport xizmatlari	24911,8	7607,8	0,30
4	Yashash va ovqatlanish xizmatlari	3346,3	272,1	0,08
5	Savdo xizmatlari	19706,4	17862,2	0,90
6	Ko'chmas mulk bilan bog'liq xizmatlar	5949,1	143,6	0,02
7	Ta'lim sohasidagi xizmatlar	11154,5	1975,9	0,18
8	Sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	7188,5	435,5	0,06
9	Ijara xizmatlari	1487,3	x	x

3 Ўзбекистон рақамларда 2019-2020. Ўзбекистон республикаси Президенти ҳузуридаги статистика агентлиги тўплами. Т.: 2021. 173-177 бетлар.

4 Ўзбекистон рақамларда 2021-2022. Ўзбекистон республикаси Президенти ҳузуридаги статистика агентлиги тўплами. Т.: 2023. 173-176 бетлар.

10	Kompyuter va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlar	1363,3	x	x
11	Shaxsiy xizmatlar	2602,7	x	x
12	Me'morchilik, muhandislik ishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	3842,1	x	x
13	San'at, ko'ngil ochish va dam olish	x	x	x
14	Boshqa xizmatlar	24540,0	146,2	0,01
Jami		123939,2	35423,9	2,12

Xizmat ko'rsatish sohasida eksport hajmining oshishi ushbu sohaning rivojlanish holati va dinamikasiga bog'liq. O'z navbatida, xizmatlar sohasini rivojlantirish, YAIM tarkibida uning hajmini oshirish ko'p jihatdan ushbu sohaga kiritilayotgan investitsiyalarga, asosiy va aylanma mablag'lar bilan ta'minlanganlik darajasiga, oliy ma'lumotli xodimlar soniga, xodimlar mehnatiga to'lanayotgan ish haqi darajasiga va ularning mehnat unumdorligiga, inflyatsiya darajasiga hamda xizmat ko'rsatish sohasining o'sish sur'atlariga bog'liq.

Xizmatlar sohasida eksportning rivojlanish holati va dinamikasi bilan ushbu sohaning moliyaviy holati, oliy ma'lumotli xodimlar soni, inflyatsiya darajasi hamda sohaning o'sish sur'ati o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud.

Iqtisodiyoti jadal rivojlangan G'arb mamlakatlarida xizmatlar eksportining oshishiga ta'sir etuvchi omillar asosida muqobil ekonometrik modellar yaratilgan. Ayniqsa, ta'lim, sog'liqni saqlash, savdo, transport va boshqa xizmat turlarini eksport qilishni rivojlantirish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi e'tiborga molik.

Masalaga uslubiy jihatdan to'g'ri yondashish va belgilangan maqsadga erishish uchun xizmatlar eksporti hajmining oshishiga ta'sir etuvchi omillar alohida ajratib olindi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, xizmatlar eksporti hajmiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sirini aniqlash va baholash uchun ishlab chiqiladigan modelning statistik tanlanmasiga O'zbekiston Respublikasida 2010–2024-yillar davomida xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishini ifodalovchi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar, jumladan, yalpi xizmatlar hajmi, xizmat ko'rsatish sohasida oliy ma'lumotli xodimlar soni va mehnat unumdorligi, ish haqi, sohani rivojlantirish uchun ajratilgan investitsiyalar, inflyatsiya darajasi, xizmatlar sohasining o'sish sur'atlari, asosiy vositalar va aylanma mablag'lar bilan ta'minlanganlik darajasi kiritildi.

Tanlangan omillarning natijaviy belgiga ta'siri juft korrelyatsiya koeffitsiyentlarini hisoblash orqali aniqlandi. Korrelyatsion tahlil usuli bir-birini takrorlaydigan hamda natijaviy belgi bilan nisbatan kuchsiz bog'liqlikka ega bo'lgan omillarni tenglamaga kiritmaslik imkonini berdi. Mazkur korrelyatsion tahlilni amalga oshirishda O'zbekiston Respublikasi xizmatlar sohasining 2010–2024-yillardagi statistik ma'lumotlaridan foydalanildi. Hisob-kitob natijalari 4-jadvalda keltirilgan(4-jadval).

4-jadval. Xizmatlar eksportiga ta'sir etuvchi omillarning korrelyatsion bog'liqligi

№	Omilar	Korrelyatsiya koeffitsiyenti
1	Yalpi xizmatlar hajmi (mlrd so'm) (X_1)	0,9528
2	Xizmat ko'rsatish sohasida mehnat unumdorligi, ming so'm (X_2)	0,9599
3	Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion resurslar hajmi (mlrd so'm) (X_3)	0,9492
4	Xizmat ko'rsatish sohasida ish haqi, ming so'm (X_4)	0,9451
5	Inflyatsiya darajasi, foizda (X_5)	0,3355
6	Xizmat ko'rsatish sohasida oliy ma'lumotli xodimlar soni, ming kishi (X_6)	0,6736
7	Xizmat ko'rsatish sohasining o'sish sur'atlari, foizda (X_7)	0,0344
8	Xizmat ko'rsatish sohasining asosiy vositalar bilan ta'minlanganligi, ming so'm (X_8)	0,8731
9	Xizmat ko'rsatish sohasining aylanma mablag'lar bilan ta'minlanganligi, ming so'm (X_9)	0,9240

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xizmatlar eksporti hajmining oshishiga tanlangan omillar ichidan 1-, 2- va 3-omillarning ta'siri kuchli ekanligi aniqlandi. Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish, YAIM tarkibida uning ulushini oshirish hamda eksport hajmini ko'paytirish maqsadida sohada quyidagi tadbirlarni amalga oshirish tavsiya etiladi: xizmatlar sohasida ishlovchi xodimlarning mehnat unumdorligini oshirish; sohaga jalb etilgan investitsion resurslardan samarali foydalanish; sohada ishlovchi xodimlar mehnat samaradorligini baholash tizimini takomillashtirish; sohada xorijiy investitsiyalarni keng jalb etish va innovatsiyalardan foydalanish; sohada samarali mehnat qilayotgan xodimlarni rag'batlantirish.

Mazkur tavsiyalardan foydalanish xizmatlar sohasini rivojlantirish va xizmatlar eksporti hajmini oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari. [Elektron resurs]. Kirish yo'li: <https://stat.uz> (murojaat etilgan sana: 25.04.2025-yil).
2. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
3. O'zbekiston raqamlarda 2019–2020. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi to'plami. Toshkent: 2021. 173–177-betlar.
4. O'zbekiston raqamlarda 2021–2022. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi to'plami. Toshkent: 2023. 173–176-betlar.
5. Rossiya Federatsiyasi Federal statistika xizmati. Rossiya statistika yillik to'plami. Statistik to'plam. Rosstat. Moskva: 2024. 306-bet.
6. Qozog'iston Respublikasida 2023-yilda investitsiya faoliyati to'g'risida. [Elektron resurs]. Kirish yo'li: <https://stat.gov.kz/ru/Industries/business-statistics/stat-invest/publications> (murojaat etilgan sana: 01.07.2024-yil).
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan hisoblandi.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.
9. Sahoo, P., & Dash, R. K. (2017). What drives India's surge in service exports? *The World Economy*, 40(2), 439–461.
10. Nath, H. K., & Liu, L. (2017). Information and communications technology (ICT) and services trade. *Information Economics and Policy*, 41, 81–87.
11. Kotnik, P., & Hagsten, E. (2018). ICT use as a determinant of export activity in manufacturing and service firms: Multi-country evidence. *Zbornik Radova Ekonomskog Fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 36(1), 103–128.
12. Sultonova G. Markaziy Osiyo davlatlari xizmatlar eksportining rivojlanish dinamikasi va omillari. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 2025-yil, mart, 203–211-betlar.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100